

УДК 340.143, 159.9

А- 43

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою ВНПЗ «Дніпровського гуманітарного університету» від 08.02.2024 р. (протокол № 5)

А-43 Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 15 грудня 2023 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. 218 с.

Збірник конференції містить матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юриспруденції та психології» (15.12.2023), у роботі якої взяли участь здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти закладів вищої освіти України.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*); канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**, докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**, докт. юрид. наук, доц. **Сергій ПЕНЬКОВ**, канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРИСНЯКОВА**, докт. псих. наук, доц. **Олександр САМОЙЛОВ**

© ВНПЗ ДГУ, 2023

© Автори, 2023

– сприйняття соціальних ролей. Підліток навчається розуміти свою роль у сім'ї, школі та суспільстві. Це включає в себе відповідальність та взаємодію з іншими,

– навички міжособистісної комунікації. Розвиток навичок слухання, вираження власних думок, розв'язання конфліктів та побудови відносин з однолітками та дорослими,

– влада над власними емоціями. Підліток навчається розпізнавати та вирішувати емоційні виклики, розвиваючи емоційну інтелігенцію.

Соціально-психологічна адаптація у підлітків - це складний процес, який включає в себе взаємодію різних факторів та впливів з різних сфер життя. Перш за все, важливо розуміти, що соціально-психологічна адаптація - це процес успішної інтеграції підлітка в суспільство, розвиток його соціальних навичок, самоідентифікація та взаємодія з навколишнім середовищем. Розуміння цих аспектів допомагає створити умови для підтримки підлітків у їхньому розвитку та сприяє створенню позитивного середовища для їхньої соціально-психологічної адаптації, що є важливим для їхнього майбутнього успіху та щасливого життя.

Список використаної літератури:

1. Алексеева Т. В. Соціально-психологічні аспекти адаптації: монографія / Тетяна Валентинівна Алексеева. Донецьк: Вебер, 2008. 230 с.
2. Бойко І. І. Психологічна адаптація підлітка до нових умов навчання / І. І. Бойко // Психологія : зб. наук. пр. К. 1990. Вип. 2. – С. 92–96
3. Солодухова О.Г. Проблема адаптації і соціалізації особистості / Ольга Георгіївна Солодухова // Психолого-педагогічні проблеми сучасної освіти. Зб. наук. праць. Х. : ХДУ, 1998. С. 165 — 171.

Красильникова Аліна Олексіївна

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Корсунська Вікторія Валентинівна

практичний психолог, волонтер AWO SPI

Soziale Stadt und Land

Entwicklungsgesellschaft (Німеччина)

ІСТОРИЧНЕ ВИСВІТЛЕННЯ ГІПОТЕЗ ЩОДО ПОНЯТТЯ «КОЛІР» У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Людина отримує 90% інформації через органи зору, натомість 9% отримується через органи слуху і лише 1% припадає на інші органи чуття.

Невіддільною та важливою складовою перцептивного сприйняття інформації є колір. Він виступає значущим фактором впливу на фізіологічні та психологічні процеси людини. Розуміння значення кольору, його характерного впливу та уміння використовувати ці знання на практиці відіграє важливе значення у нинішньому світі.

Підсилення, збудження, врівноваження, заспокоєння, спрямування діяльності особистості – це функції кольору, які вже використовуються у дизайні, живописі, моді, медицині, кіноіндустрії, друці, рекламі, різних психологічних науках. Тому дослідження сприйняття кольору та індивідуальних кольорових уподобань дасть змогу розширити зону впливу функцій кольору, виявити нові характеристики та взаємозв'язки, підвищити ефективність під час роботи чи навчання, допоможе у розв'язанні проблеми успішного адаптування особистості до оточення та у лікуванні людей із психологічними проблемами.

Тема вивчення кольору почала привертати увагу дослідників ще за часів Античності та продовжується донині. Чому небо блакитне? Чому буває райдуга? Чому сніг білий? Цими простими й іншими складними питаннями зацікавились дослідники. Теоретичною базою слугують праці Арістотеля, Платона, художників епохи Відродження (Л.-Б. Альберті, Леонардо да Вінчі, Дж. Вазарі), Й. Гете, Г. Гельмгольца, Е. Герінга, В. Кандінського, М. Ломоносова, Д. Максвелла, Ф. Марка, І. Ньютона, Ф. Рунге, Т. Харда та багатьох інших вчених. Саме їх фундаментальні положення науки про колір продовжують вважатись засновниками та надають істотний фактичний матеріал для історичного аналізу змістовності, що завжди буде актуальним.

Наше життя буквально насичене кольором, він оточує і супроводжує нас усюди відіграючи велику роль у процесі життєдіяльності. Тому, перш за все, потрібно визначити що ж таке колір.

Колір – це електромагнітне випромінювання, котре можуть сприйняти наші очі шляхом розрізнення довжини хвиль [2]. Досить гарне твердження, проте воно не пояснює існування пурпурного кольору, котрий відсутній у спектрі.

Колір – це здатність поверхні предмета вибірково відбивати випромінювання, яке на нього падає [2]. Однак, є феномен при якому кольорова фотографія сприймається чорно-білою, якщо освітлення, при якому вона розглядається, слабке.

Колір – це спектральний склад видимого електромагнітного випромінювання [9]. Так, але різні за спектральним складом випромінювання можуть викликати відчуття однаковості кольору.

Час надати найповніше тлумачення цього терміну:

Колір – це відчуття, яке виникає у свідомості людини при дії на її органи зору електромагнітного випромінювання видимого діапазону спектра.

Якщо пояснювати, то наші очі отримують стимул у вигляді випромінювання певного спектрального складу, завдяки чому у свідомості виникає відчуття – колір. Розпізнавання кольору людиною залежить від

освітлення об'єкта, що відбиває світло, від очей і властивостей мозку спостерігача.

За словами Й. Гете, «для появи кольору необхідні світло і морок, темне та світле» [9]. Взагалі усі кольори є наслідком дії світла, тому першою умовою для появи кольору – наявність сонячного або штучного світла. Якщо ж світло відсутнє або його бракує, то постає враження чорного.

За часів Античності почалось зародження першої психофізіологічної системи кольорів. Мислителі розглядали наступні поняття:

- колір як психічне, безпредметне, ідеальне;
- фарба як фізичне, предметне, матеріальне;
- вплив кольору на тіло людини як фізіологічне.

Арістотель щодо фізичних основ кольору виразив думку про те, що головними є білий та чорний кольори, бо саме вони породжують інші кольори. Також особлива увага приділялась гармонії [4].

В епоху Середньовіччя колір інтерпретували за усією суворістю релігійних канонів і догматикою християнства та ісламу, також зустрічаються елементи теорій колірної гармонії. Акцентуація на різкому контрасті колірної гами, особливо це можна прослідити по вітражах.

За часів Відродження відбулась різка втрата символічного значення кольору [11]. Йде індивідуалізація мистецтва, що характеризується своєрідністю кольорових уподобань в залежності від країни, художньої школи та особистості майстра. Дж. Вазарі, Леонардо да Вінчі, Дж. Ломаццо та Л.-Б. Альберті в основу колірної гармонії вкладали зіставлення яскравості із колірним тоном.

Просвітництво: М. Ломоносов – перша гіпотеза стосовно трьох компонентності кольорового зору, де збудження дають синій, червоний та жовтий кольори. Рівне їх змішування дає відчуття білого, а при відсутності збудження відчувається чорний [8].

Т. Янг – шляхом зворотних експериментів з колірними променями довів, що всі кольори можна звести до трьох основних: зеленого, червоного та синього. Гіпотеза про те, що трьох компонентність зору залежить ще й від властивостей ока.

Ньютон вивчає кольори за довжиною хвиль, тим самим впроваджуючи фізичну теорію кольорів, котра справедлива й нині. Перше монографічне дослідження «Нова теорія світла і кольорів», де І. Ньютон пояснює природу кольорових смуг при розкладанні білого сонячного світла крізь тригранну скляну призму. Теорія «кольоромузичних паралелей», де сім кольорів спектра відповідає семи нотам музичної октави, створюючи гармонію.

Й. Гете – запропонував класифікацію кольорів за фізіологічним принципом, виділивши дві групи: теплих (первинні, позитивні) та холодні (другорядні, негативні). Спробував схарактеризувати чуттєво-емоційний вплив сполучень кольорів, згодом ця робота стала відомою під назвою «Психофізіологічна теорія колірної гармонії Гете». За цієї теорії наше око не терпить якогось одного кольору і потребує другого – протилежного, тому

кольори приналежні принципіві додатковості сприймаються гармонійними. До таких відносились кольори, розташовані на протилежних кінцях кола [1].

Світло-колір-емоції. Й. Гете розрізняв чуттєво-моральний, фізіологічний, психологічний та естетичний аспекти впливу кольору на організм людини. Він акцентував, що «... вплив кольору на почуття зору, а через нього і на душевний настрій ... завжди визначений і істотний, що притикається безпосередньо до області морального». На сторінках висвітлено опис тих почуттів, настроїв, асоціацій та ідей, які виникають у людини від перегляду колірних гам. «Вчення про колір» стало роботою усього життя автора, він навіть казав: «Я все життя займався кольором і тільки іноді писав вірші» [8].

Ф. Рунге – не визнавав зведення усього кольорового розмаїття лише до колірної координати. Запропонував знаходження кольорів за поверхнею глобуса (така собі система координат). Лінію екватора охопили насичені кольори, південний полюс – чорний колір, північний – білий, між ними малонасичені кольори.

XIX століття. Вперше у світі вдалося отримати кольорове зображення. Цього досяг Дж. Максвелл, за основу він узяв фотографічний метод. Крім того, побудував перший колориметр та сформулював адитивну теорію. Згідно з цією теорією всі кольори отримуються із зеленого, червоного та синього променів, а колір якогось об'єкта визначається його відбиттям та ступенем поглинання випромінювання. Так з'явився трикутник Дж. Максвелла. Коли кольори у кутках змішуються усередині, вони утворюють білий колір, на цій основі працюють екрани телевізора та комп'ютера [11].

Г. фон Гельмгольц – удосконалив трикомпонентну теорію, у котрій під основу сприйняття підпадають червоний, зелений та синій кольори, система RGB. Також, закріпив такі характеристики кольору, як: світлість, насиченість, колірний тон. Довів, що змішування променів та змішування фарб тих самих кольорів ведуть до принципово різних результатів.

Е. Герінг – вважав, що в оці є три кольорочутливі речовини: біло-чорна, червоно-зелена, жовто-синя. Дисоціація речовин викликає відчуття білого, червоного і жовтого. Асиміляція, відповідно, викликає відчуття чорного, зеленого і синього [10].

Цікавою думкою була гіпотеза про колірний зір Л. Франклін. Вона вважала, що фундаментальною і суттєвою особливістю гіпотези Т. Янга є те, що всі відомі відтінки кольорів можуть бути зіставлені сумішшю трьох чистих спектральних кольорів – червоного, зеленого і синього. А ось щодо теорії Е. Герінга фундаментальним фактом вона вважає існування «протилежних» пар кольорів червоного і зеленого, жовтого і синього, чорного і білого [3].

XX століття сповнене такими роботами:

- диференціація колірних систем в залежності від практичного застосування (А. Манселл, Й. Іттен, Г. Цойгнер, Т. Хард та ін.);
- дослідження механізмів зору людини (Є. Рабкін, Б. М. Теплов, Д. Хьюбел та ін.);

- зв'язки кольорів із психікою людини (М. Люшер та Б. Бехтерев);
- створення теорій колориту (В. Кандінський, М. Волков, Л. Миронова та ін.).

В. Кандінський запропонував наступну символіку кольору: колірне відображення божевілля – жовтий, ідеальна рівновага та надія – зелений, гіпноотичність та інтелектуальність – фіолетовий, заклик людини у безкрайність – синій, добро і любов – білий [12].

Але, варто сказати, що у всі часи не було чіткого визначення як колірної гармонії, так і символіки, чи однозначності у розумінні. Більшість розроблених теорій є основоположними й досі, надаючи нам фундаментальні положення науки та широкий простір для подальшого історичного та практичного дослідження даної тематики.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андрушко Л. М., Ясінський В. П. Вплив чорного кольору на психосоматику людини. / Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер.: Психологія. №1, 2014. С. 212–223.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Hartridge H., M.D., Sc. D. Fellow of King's college, Cambridge. The Ladd Franklin hypothesis of colour vision. Br J Ophthalmol: first published as 10.1136/bjo.7.3.139 on 1 March 1923. Downloaded from on December 2, 2023. URL: <https://bjo.bmj.com/content/bjophthalmol/7/3/139.full.pdf>.
4. Емоційна складова колірних гармоній при створенні образу. / um.co.ua – Учбові матеріали для студентів та школярів України. Лекція. URL: <http://um.co.ua/12/12-3/12-3507.html>.
5. Капран О. В. Аспекти впливу колірної рішення та сприйняття живописного твору. Слобожанські мистецькі студії. Вип. 1, 2023. С. 14–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2023.1.3>.
6. Махній М. М. Історія психології: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016.
7. Мистецтвознавчі записки: Зб.наук. праць. 2020. Вип. 37. 256 с. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytutu/nauka/vydannia/Mystetstv_zapysky/MZ_37_2020.pdf.
8. Основи теорії кольору. Навчально-методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня бакалавра спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія» усіх форм навчання [Електронний ресурс]/[упоряд. Т. І. Веретільник, Л. Д. Мисник, Р. Б. Капітан, Ю. П. Мамонов, О. В. Манзюра]; Мін-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2020 130 с.
9. Рильов К. Кольори та емоції. Від Гете до «Пінк Флойда». / Газета «День». Тайм аут. №116. 11 липня 2003. URL: <https://day.kyiv.ua/article/taym-aut/pro-dyvo-hlynu-vyshyvanky-ta-zruchnosti-na-poversi>.

10. Sack H. Ewald Hering's Fascinating Research in Colour Vision / SciHi Blog daily blog on science, tech & art in history. 5. August 2017. URL: <http://scihi.org/ewald-herings-colour-vision/>.

11. Теорія електромагнітного поля: навч. посіб. / Іван Болеста. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 478 с.

12. Цвіль В. Невідомий Кандинський. Київ: Києво-Могилянська академія, 2017. 192 с.

Красношлик Ігор Юрійович

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Пріснякова Людмила Макарівна

кандидат психологічних наук, доцент,

завідувачка кафедри психології

Дніпровського гуманітарного університету

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Професійна діяльність займає особливе місце в системі людської діяльності. Саме професійна діяльність займає в житті людини найбільший відрізок часу. У кожній людини на визначеному життєвому етапі ставиться питання про професійне самовизначення. Проблема професійного самовизначення особистості присвячено значне число робіт. Зокрема розробкою даної проблеми займалися такі автори як: Р.С.Немов, И.М.Кондаков, В.Б.Шапарь. Процес професійного самовизначення починається в період навчання в школі, а закінчується нерідко вже після виходу на пенсію. На кожному етапі людина робить вибір, який визначає його життя на скільки років вперед. Крім того, професійне самовизначення являється, з одного боку, «Ядром», найбільш значимим компонентом професійного розвитку, з іншого – як критерій одного з етапів цього процесу. Крім того, колишні ціннісно-моральні та професійні орієнтації багато в чому не відповідає реальному житті, а нові ще не сформовані.

Проблема підготовки підростаючого покоління до професійного самовизначення була в центрі уваги багатьох дослідників. Так, психолого-педагогічним та організаційними основами підготовки молоді до вибору майбутньої професії присвячено праці Г.Балла, О.Вітковської, Ю.Гільбуха, Є.Клімова, Г.Костюка, В.Рибалки, В.Синявського, Б.Федоришина, С.Чистякової та ін. Як філософську категорію професійне самовизначення